

**ИНТЕРВЈУ СО М-Р ВАСКО КОВАЧЕВСКИ
ГЕНЕРАЛЕН ДИРЕКТОР НА АД ЕСМ:
САКАМ ДА ВНЕСАМ НОВА ЕНЕРГИЈА И ДА ГИ ПРИДВИЖАМ
РАБОТИТЕ КОИШТО ЗАБАВИЛЕ**

**АД ЕСМ ЌЕ ЈА СПРОВЕДУВА НАЈРАДИКАЛНАТА
АКЦИЈА НА ВЛАДАТА ПРОТИВ
ЗАГАДУВАЊЕТО**

**ВТОРАТА МЕЃУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЈА
ВО ЗНАКОТ НА ТРЕНДОВИТЕ ВО
ЕНЕРГЕТИКАТА**

**СИНДИКАЛНИ ИГРИ 2019
ДРУГАРУВАЊЕТО- ЕДИНСТВЕНА ОПРЕДЕЛБА**

АД ЕСМ ЌЕ ЈА СПРОВЕДУВА НАЈРАДИКАЛНАТА АКЦИЈА НА ВЛАДАТА ПРОТИВ ЗАГАДУВАЊЕТО

АД ЕСМ ќе одвои од сопствените средства 618 милиони денари или 10 милиони евра за 10.000 домаќинства, од кои 5.200 во Скопје за купување инвертери за греење. Секое домаќинство ќе добие по 1.000 евра за да го купи овој уред, во замена за старото грејно тело што користи фосилно или тврдо гориво, односно како замена за греењето на дрва, јаглен, нафта итн. Предност во акцијата ќе имаат семејствата што имаат месечни приходи до 30.000 денари. Нашата компанија како општествено одговорна компанија ја прифати оваа еколошка мерка и ќе се вклучи во најмасовната и најрадикалната акција на Владата против загадувањето.

Владата ја усвои Информацијата за спроведување на еколошката мерка за субвенционирање на граѓаните со ефикасни инвертер климатизери за домаќинствата во општините Битола, Кичево, Тетово и градот Скопје, кои користат енергетски неефикасни уреди за греење на тврдо и фосилно гориво, со што сериозно влијаат на загадувањето на воздухот. За остварување на оваа мерка АД ЕСМ треба да донесе одлука за обезбедување средства во висина од 618.000.000 денари за субвенционирање на граѓаните за набавка на инвертер климатизери, како и да донесе одлука за обезбедување средства за јавна едукативна кампања за придонесот од имплементација на мерката што ќе придонесе за зачувување пред сè на здравјето на

граѓаните, како и за начинот на кој таа ќе биде спроведена.

Исплатата на 10 милиони евра за домаќинствата во Скопје, Битола, Тетово и Кичево за купување инвертер климатизери е најрадикалната и најмасовната мерка на Владата досега против загадувањето, рекоа премиерот Зоран Заев и вице-премиерот Кочо Ангусhev при објавувањето на мерката.

- Најголемите концентрации на канцерогени честички се во зимскиот период, за време на грејната сезона. Греењето со инвертер климатизери е најеколошки начин на греење и со сегашните цени на пазарот е далеку најевтино и најисплатливо. Овие градови како најпогодени од загадувањето се прва фаза, а понатаму ќе следуваат и други градови каде што е сериозно висока емисијата на ПМ10 и ПМ2,5 и на јаглерод диоксид. Во оваа насока АД ЕСМ покажа високо чувство на општествена одговорност со тоа што дел од акумулираната добивка ќе ја сподели со граѓаните инвестирајќи во нивното здравје. Планирано е секое домаќинство да добие 1.000 евра, што се сосема доволно за оваа мерка. Понатаму ќе тежнеме да биде целосно елиминирано користењето на печки на фосилни односно тврди горива и во следните години да обезбедиме доволно чист воздух во местата каде што живееме, - рече премиерот Заев. Вице-премиерот Ангусhev додаде дека паралелно со оваа мерка, продолжуваат и другите активно-

сти против загадувањето. - Сега за сега оваа мерка е доброволна, нема да биде нешто што ќе мора без исклучок да се направи, и секој поединец ќе може да аплицира. Оваа мерка не е задолжителна, но во иднина граѓаните ќе мора законски да ја применуваат, секако, ако државата им понуди алтернатива. Аплицирањето ќе биде максимално поедноставено и со информатичка платформа за избегнување на метежот. Заинтересираните граѓани ќе мора да го вратат старото грејно тело и ќе добиваат вредносен бон за купување инвертер. Ова не е замена за гасификација, ние и понатаму ќе ја стимулираме топловодната мрежа во Скопје и во Битола. Мораме да стартуваме со порадикални мерки, како оваа, коишто во иднина ќе прераснат во законски решенија, наведе Ангусhev. Министерот за животна средина и просторно планирање, Насер Нуредини, во своето обраќање ги повика граѓаните активно да учествуваат во реализацијата на мерките за намалување на загадувањето на воздухот, нагласувајќи дека само доколку дејствувате заедно ќе можеме да ги постигнеме саканите резултати. При објавувањето на мерката беше порачано дека Владата е силно посветена на справување со изворите на загадување на воздухот. Здрава животна околина е еден од основните предуслови за квалитетен живот на сите граѓани и во исто време клучна заложба на оваа Влада.

К.Л.

Весник на
„Електрани на
Северна Македонија“
(АД ЕСМ)

Главен и одговорен уредник:
Јасминка Аневска

Редакција на весникот:
Катерина Лазаровска-Зафировиќ
Методија Куновски
Мирче Котевски

Лектор
Весна Муловска-Рувинава

Телефони:
++ 389 (0) 2 3 149 225
++ 389 (0) 47 206 296
++ 389 (0) 2 3 149 102

e-mail:
katerina.lazarovska@elem.com.mk
metodija.kunovski@elem.com.mk

Уредува и печати:
ГРАФО ПРОМ ДООЕЛ - Битола

Започнува реализацијата на проектот „Втора фаза ВЕЦ Богданци“ ПОТПИШАНИ ДВА ДОГОВОРИ ЗА КОНСУЛТАНСКИ УСЛУГИ

Генералниот директор на АД ЕСМ м-р Васко Ковачевски и овластена претставничка на конзорциумот Фихтнер – Германија/Геинг – Северна Македонија, Елена Чекулаева, потпишаа два договора за консултантски услуги поврзани со реализацијата на втората фаза од изградбата на ВЕЦ „Богданци“. Едниот договор во износ од 164.312,50 евра се однесува на консултантски услуги за подготвителни работи со кои се предвидува ажурирање на Студијата за заштита на животна средина, како и спроведување на геолошки и геотехнички истраги. Погolem дел од средствата за овој договор ќе бидат покриени со грант средства од германската КФВ банка во висина од 162.900 евра. Другиот договор, во износ од 985.192,50 евра, се однесува на консултантски услуги за проектирање, подготовка на тендерска документација и надзор на изведба на работите. Ветерниот парк (ПВЕ) Богданци – втора фаза, која ја најави Ковачевски при неодамнешната посета на

овој капацитет, ќе се состои од 4 до 6 ветерни турбини, секоја со номинална моќност од 3 до 4 MW. Со овој зафат, ќе се зголеми инсталираната моќност на АД ЕСМ од обновливи извори за 13,2 MW и годишно производство од дополнителни 37 GWh, доволни за снабдување со електрична енергија на околу 6.000 домаќинства. Со реализација на втората фаза целосно се заокружува проектот „Ветерен парк Богданци“ на проектираната инсталирана моќност од 50 MW и вкупно годишно производство од околу 137 GWh. Со новите ветерни турбини ќе се зголеми уделот на обновливите извори во производството на електрична енергија од АД ЕСМ за околу 3%. Република Северна Македонија има обврски кон Европска Унија за исполнување на целта за 20% производство од обновливи извори во енергетскиот биланс, цел која е поставена и поддржана од сите релевантни институции. Заштедите на емисијата на CO₂ се проценуваат на околу 35.000 t/годишно.

ОБЈАВЕН ПОВИКОТ ЗА КОНСУЛТАНТ ЗА НАДЗОР НА ГРАДБА ЗА ПРОЕКТОТ „ФОТОНАПОНСКА ЕЛЕКТРАНА ОСЛОМЕЈ – 10 MW“

Со објавување на меѓународниот тендер за изградба на фотоволтаична електрана со инсталирана моќност од 10 MW во рамките на термоелектраната „Осломеј“ - Кичево, започна новата инвестициска фаза за зголемување на производството на електрична енергија од обновливи извори на енергија на АД ЕСМ. Проектот со вкупна проценета вредност од 8,7 милиони евра е финансиран од АД ЕСМ со помош на поволен заем од Европската банка за обнова и развој во висина од 5,9 милиони евра, а ќе биде проектиран и изграден од најкомпетентниот понудувач, во согласност со највисоките европски и

светски стандарди. АД ЕСМ, на почетокот на јули годинава, ги повика сите домашни или странски компании што се заинтересирани за консултанти за надзор на градба да се пријават на порталот за е-набавки на Европската банка за обнова и развој и да изразат интерес за овој проект. Набавката и евалуацијата се изведува според правилата на ЕБОР, а на меѓународниот повик кој беше објавен на електронската платформа за јавни набавки на ЕБОР, можеа да се пријават сите домашни или странски консултанти кои ги задоволуваа потребите и спецификациите на проектот. Фотоволтаичната електрана ќе се гради на веќе

постоечкиот рудник во околината на РЕК „Осломеј“, на 15 хектари земјиште што треба да се рекултивира со нова фотоволтаична електрана, која ќе произведува чиста енергија од обновливи извори. Овој проект е почеток на имплементацијата на една позитивна иницијатива со која значително ќе се зголеми производството на електрична енергија од обновливи извори, особено од сонцето. Моментно, во тек е постапката за евалуација на пристигнатите понуди и се очекува наскоро да биде потпишан договорот со најповолниот понудувач, како и договор за надзор на изградбата на објектот.

ВО МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ЕКОНОМИЈА - РАБОТНА СРЕДБА СО МИНИСТЕРОТ БЕКТЕШИ СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЕНЕРГЕТСКИТЕ ПРОЕКТИ СО ЗАБРЗАНА ДИНАМИКА

Генералниот директор на АД „Електрани на Северна Македонија“, Васко Ковачевски, заедно со директорот на Секторот за производство, Благојче Трповски, остварија работна средба со министерот за економија Крешник Бектеши. Главна тема на работниот состанок беа проектите кои се во фаза на реализација, како и идните планови и инвестиции во енергетскиот сектор. Министерот Бектеши информираше дека Министерството за економија во соработка со АД ЕСМ во наредниот период ќе работи на реализација на проектите кои се предвидени во делот на обновливите извори на енергија, пред сè изградбата на фотонапонските центри во термоелектраната „Осломеј“ и во РЕК „Битола“.

Тема на разговор меѓу министерот и генералниот директор беа и мерките за енергетска ефикасност коишто се реализираат преку Министерството за економија, како и новата мерка на Владата за субвенционирање на инвертери за греење.

Генералниот директор на АД ЕСМ, Васко Ковачевски истакна дека целта на состанокот со министерот Бектеши била изнаоѓање различни начини и преземање конкретни чекори за да се забрза спроведу-

вањето на одредени проекти битни за државната енергетска компанија.

„Ние како ЕСМ побаравме средба со министерот за економија Крешник Бектеши за да поразговараме за некои проекти кои се од значење за работењето на нашата компанија, а за кои е потребно забрзување на нивната реализација. Побаравме помош процесите за тие проекти да се забрзаат од аспект на административни процедури, да се види што може Министерството како институција да направи, што е во нивна надлежност, за овие проекти да продол-

жат со зголемена динамика. Конкретно, се работи за проекти за одредени нови локалитети за експлоатација на јаглен во рамките на нашите термоелектрани“ - изјави Ковачевски.

На средбата се разговараше и за напорите за реализација на проектот „Чебрен“, како и за писмото кое по заклучок на Владата го испрати АД ЕСМ до Р. Бугарија со кое се искажува интерес за учество во проектот „Белене“, со цел државата преку ЕСМ да обезбеди енергија од нуклеарната централа на подолг рок што пак ќе значи енергетска стабилност во иднина.

ИНТЕНЗИВИРАЊЕ НА СОРАБОТКАТА СО ОПШТИНА КИЧЕВО

Генералниот директор на АД ЕСМ, Васко Ковачевски и градоначалникот на Општина Кичево, Фатмир Дехари, остварија работна средба во просториите на Општина Кичево. АД Електрани на Северна Македонија е во фаза на обезбедување документација за интензивирање на ископите за јаглен со цел поголемо вклучување на РЕК Осломеј во производниот процес, како и документација за градба на фотovoltaични електрани во кругот на

Комбинатот, за што покрај државните институции, потребно е вклучување и на институциите на Општината. На средбата стана збор за меѓусебната соработка во смисла на обезбедување технички средства неопходни за развој на стопанството со оглед на тоа што подружницата РЕК Осломеј на ЕСМ се наоѓа на територијата на општина Кичево. Генералниот директор Ковачевски истакна дека е потребна соработка и заедничко инвести-

рање за инфраструктурен развој и поврзување на југозападниот регион, за што АД ЕСМ има интерес поради своите подружници РЕК Битола и РЕК Осломеј. На состанокот градоначалникот Дехари ги изнесе личните согледувања како градоначалник на Општината и согледувањата на нејзините жители особено околу состојбата на РЕК Осломеј и можните точки за соработка со АД ЕСМ.

НОВИ ЕКОЛОШКИ СТАНДАРДИ

РЕАЛИЗАЦИЈА НА КАПИТАЛНИ ПРОЕКТИ ВО РЕК „БИТОЛА“

Менаџментот на РЕК „Битола“ изминатата година посвети особено внимание на стабилизирање на системот за производство на електрична енергија, а тоа го покажуваат и резултатите

Заменик-претседателката на Владата и министерка за одбрана, Радмила Шекеринска и министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, Трајан Димковски, неодамна го посетија рударско-енергетскиот комбинат РЕК „Битола“. По работниот состанок со раководниот тим на Комбинатот, гостите имаа обиколка на термоелектраната и на блок-командата, каде што беа запознаени со тековните активности, плановите за производство на електрична енергија и заштитата на животната средина. Со менаџментот на Комбинатот тие разговараа за тековните проекти во најголемиот производител на електрична енергија во земјава и за активностите што обезбедуваат намалување на трошоците за производство, а зголемување на количеството произведена струја. Вицепремиерката Радмила Шекеринска рече дека со доброто работење на РЕК „Битола“ може да се инвестира во еколошки проекти. -Со последните одлуки и на Владата и на Регулаторната комисија се покажа дека со домаќинско работење можно е да постигнете тројна цел, и тоа: електрична енергија да биде на располагање по исти цени

за граѓаните, да се зголеми домашното производство на електрична енергија на сметка на поранешниот увоз, и третата цел, што ја исполниме, е воведување на евтината тарифа. Сите овие три работи беа можни само ако домаќински и професионално се работеше во електраните, а особено во клучната електрана РЕК „Битола“. Комбинатот имаше ниски трошоци во своето работење, и затоа еден дел од парите што останаа можеме да ги инвестираме во еколошки проекти. Здравјето на граѓаните нема цена, - истакна вицепремиерката Шекеринска. Менаџментот на РЕК „Битола“ изминатата година и половина посвети особено внимание на стабилизирање на системот за производство на електрична енергија, а тоа го покажуваат и резултатите. Во првите шест месеци од оваа година, планот за производство на електрична енергија е надминат за 16 проценти, а надминато е и минатогодишното производство за истиот период за речиси 77 проценти. Во однос на инвестициите, тогашниот директор Ковачевски ги презентираше деталите за постапката за реконструкција на електростатските филтри. Со поставувањето на новите електростатски

филтри на блоковите, ќе се намали испуштањето на штетни честички во воздухот. Границата од 100 милиграми на штетни честички ќе се намали на 20 со што производството се очекува да тече со намалено негативно влијание врз животната средина. Првата фаза од евалуацијата на понудите заврши. Од девет пристигнати понуди, седум продолжуваат во следна фаза. На овој проект, ние како компанија ќе посветиме големо внимание. При посетата, Ковачевски додаде дека во тек е уште една капитална инвестиција за разладната кула на Блок 2, вредна шест милиони евра. „На оваа разладна кула ќе постигнеме техничко-технолошки перформанси меѓутоа и ќе ги подобриме еколошките карактеристики затоа што внатре во кулата има 3.500 тони азбестно-цементен материјал што треба во наредната година да се извади и соодветно да се складира“, додаде Ковачевски. Успешната реализација на проектите во РЕК „Битола“ за АД ЕСМ значат зголемено производство, нови вишоци на електрична енергија, нова продажба на пазарот, и нов профит и за компанијата и за државата.

К.Л.

НАСКОРО, ПУШТАЊЕ НА НОВАТА ЖИЧАРНИЦА СО ШЕСТ СЕДИШТА НА ПОПОВА ШАПКА

Градежните екипи од ски - центарот „Попова Шапка“ интензивно работат на спроведување на финалните активности за пуштање во употреба на новата жичница со шест седишта. Стручна комисија составена од професори од Машинскиот факултет - Скопје и проектантот и изведувачот на градежните работи на жичницата - „Лajtнер“ и „Декон“, моментно го подготвуваат финалниот извештај за завршената фаза од надзорот. Потоа следува процедура за технички прием на новата жичарница со шест седишта на Попова Шапка и добивање употребна дозвола. Станува збор за супер модерна жичница, марка „Лajtнер“, един-

ствена од ваков вид во земјава. Должината на трасата на жичницата е 1.510 метри, со максимален капацитет за транспорт на скијачи - 3.200 на час. Жичницата е позиционирана на локацијата од Мал Јелак до врвот на ски-лифтоот Ајдучка Рамнина (поранешно Ге). По трасата на новата жичница ќе се овозможи подобар и побрз проток на скијачи и ќе понуди уште поатрактивни скијачки патеки. Ски - центарот „Попова Шапка“ и оваа сезона е вистинскиот избор за скијање и сноубординг, и за сите други уживатели во зимските спортови.

РЕК „БИТОЛА“ НАСКОРО ЌЕ ДОБИЕ ДОЗВОЛА ЗА УСОГЛАСУВАЊЕ СО ОПЕРАТИВНИОТ ПЛАН ЗА ЗАШТИТА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

Реконструкцијата на електростатските филтри на блоковите во ТЕ „Битола“, намалувањето на емисиите на прашина во издувните гасови, што пак е предуслов за изградба на постројки за десулфуризација на гасовите од котлите во термоелектраната, како и многу други проекти треба да резултираат со добивање А-интегрирана еколошка дозвола

Во Министерството за животна средина и просторно планирање привршува изработката на дозволата за усогласување со оперативниот план на РЕК „Битола“ за заштита на животната средина. Реализацијата на мерките и активностите предвидени во планот треба да резултираат со добивања А-интегрирана еколошка дозвола за РЕК „Битола“. Работната група, составена од вработени од Министерството за животна средина и вработени во Комбинатот, ги собира податоците и подготвува анализи кои други проекти и во кој временски период треба да се реализираат за да се добие дозволата. Паралелно со преговорите што се водат со Министерството за животна средина и просторно планирање, РЕК „Битола“ работи на неколку проекти коишто ќе бидат дел од активностите предвидени во оперативниот план, а треба да влијаат на заштитата на животната

средина. По подолго време застој заради недостиг на механизација или лошо менаџирање со механизацијата што е на располагање, непокриената површина на одлагалиштето со пепел е намалена за 6 пати, или реално со бројки: површината од 30.000м² сега изнесува околу 5.000 м². Паралелно со овие активности, во тек е и проект за изградба на насип околу одлагалиштето – т.н. касета, со што се планира средината околу РЕК „Битола“ дополнително да биде заштитена од влијанија. Процесот на добивање А-интегрирана дозвола вклучува и јавност во самата постапката, така што невладините организации ќе бидат целосно информирани и ќе бидат дел од процесот за добивање на А-интегрирана дозвола. Со реконструкцијата на електростатските филтри на блоковите во ТЕ „Битола“, значително ќе се намалат емисиите на прашина во издувните

гасови, што пак е предуслов за изградба на постројки за десулфуризација на гасовите од котлите во термоелектраната. Овие и многу други проекти, треба да резултираат со добивање А-интегрирана еколошка дозвола. Во тој процес, но и во сите останати активности, РЕК „Битола“ ја очекува поддршката од Владата на Република Северна Македонија и од Министерството за животна средина. Претставниците на граѓанските организации и здруженија коишто третираат проблеми од областа на животната средина, будно ги следат сите активности на надлежните институции, на АД ЕСМ и на РЕК „Битола“. Партнерскиот однос во проектите кои се однесуваат на доброто на заедницата за да се намали загадувањето, ќе има долгорочно позитивно влијание врз животната средина.

К.Л.

АД ЕСМ ПРОДАДЕ ВИШОЦИ НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА ЗА 17.583.616,60 ЕВРА ВО ПЕРИОДОТ ЈАНУАРИ-СЕПТЕМВРИ

За периодот јануари - септември 2019 година беа објавени 21 аукција за продажба на електрична енергија и моќност, на кои се понудени вкупно 453.265 MWh и е остварена продажба на 334.777 MWh. Просечната цена што беше постигната на аукциите изнесуваше 52,52 EUR/MWh.

Вкупниот приход на АД ЕСМ од продажбата на вишоци

заклучно со септември е 17.583.616,60 евра. Продажбите се одржуваа на транспарентен начин, по пат на надривање, од страна на лиценцираните трговци и снабдувачи со електрична енергија со кои нашата компанија има склучено рамковни договори.

Продажбите на вишоци на електрична енергија овозможуваат зголемување на производството

на АД ЕСМ во обем на наведените количини, и подобрување на финансиската состојба. Снабдувањето со електрична енергија за тарифните потрошувачи – домаќинствата и помалите компании на регулираниот пазар за електрична енергија се одвиваа редовно и во согласност со потребите.

Табела бр. 1: План и реализација на продажба на вишоци на електрична енергија и моќност јануари - септември 2019-2018 година:

		Месец	Год.	Јануари	Февруари	Март	Април	Мај	Јуни	Јули	Август	Септември	Вкупно	
Продажба на вишоци на електрична енергија (MWh)	Објавени количини на електрична енергија за продажба (MWh)	2019	0	5.760	38.640	14.400	37.200	31.200	51.336	86.144	36.000		300.680	
		2018	0	0	0	0	0	57.600	57.840	58.440	48.000			85.584
	Реализирано (MWh)	2019	0	5.760	30.240	14.400	37.200	22.800	43.896	77.656	32.880			264.832
		2018	0	0	0	0	0	53.280	57.840	58.440	48.000			217.560
	*Реализирана просечна цена	2019	0,00	51,24	44,80	46,16	46,67	45,66	52,02	53,29	55,39			50,35
		2018	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	46,91	54,51	52,97	59,33			53,30
	Реализиран вкупен износ (EUR)	2019	0,00	295.142,40	1.354.681,20	664.704,00	1.735.970,16	1.041.012,00	2.283.321,12	4.138.593,12	1.821.261,60			13.334.685,60
		2018	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2.499.264,00	3.153.067,20	3.095.587,20	2.847.720,00			11.595.638,40

ПЕТ ГОДИНИ ВЕЦ „БОГДАНЦИ“

Стратегиска цел беше изградба на прв ветерен парк во Република Северна Македонија со цел промоција на производство на електрична енергија од ветер и вреднување на нејзиниот потенцијал во државата

Изградбата на ВЕЦ „Богданци“, како и сите останати капитални проекти, е сплет на голем број целини, и тоа: користење земјиште, обезбедување одобрености и дозволи, поврзување на мрежа, договори за пренос и купопродажба на електрична енергија, финансиски предизвици, даночни прашања, договори за изградба, организационски прашања и сл. Ветерниот парк „Богданци“ се наоѓа на внимателно избрана локација по опсежно спроведена и сериозна анализа.

Идентификацијата на локациите е најтежок дел од работата, тоа е суштина на постоењето на мерните станици. Заради тоа се идентификуваат адекватни локации што треба да задоволуваат одредени услови. Се избираат места што треба да бидат пристапни, репрезентативни по местоположбата во просторот, да нема никакви пречки пред нив и да се поврзани со веќе постоечките локации. Активностите за ветерна енергија се поддржани од канцеларијата за инфраструктурни проекти за Западна Европа ВБИПФ (WBIPF (Western Balkan Infrastructure Projects Facility)), што е дел од Кардс (CARDS) - програмата на Европската Унија. Физибилити студијата, која е завршена во 2010, обезбеди информации за физичките карактеристики, за економската и за финансиската оправданост, за еколошките, социјалните и други влијанија на проектот.

По прифаќање на нацртот на физибилити студијата, во март 2010 година, ЕСМ организираше конференција во врска со проектот на којашто официјално ги објави резултатите од студијата. Стратегиска цел беше изградба на прв

ветерен парк во Република Северна Македонија со цел промоција на производство на електрична енергија од ветер и вреднување на нејзиниот потенцијал во државата. За реализација на првата фаза што го опфаќа периодот 2011-2014 година, а чијашто проектирана вредност изнесуваше околу 55,50 милиони евра, Владата одбери задолжување кај КФВ банката во износ од 32,9 милиони евра, а останатите средства да бидат обезбедени со сопствено учество на ЕСМ и нов заем од КФВ банка. Само 6 години од започнување на првите мерења/истражувања почна да се издигнува првиот ветерен парк во нашата земја во областа Ранавец, во близина на Богданци со планираните 16. ветерници. Изградбата на фаза I на ветерниот парк беше завршена за 18 месеци и беше финансирана од заеми од КФВ банката и од сопствено учество на АД ЕСМ. Пролетта 2014 година ВЕЦ Богданци почна со производство на чиста енергија. Ветерниот парк е со инсталирана моќност од 36,8 MW, а проектираното годишно производство е 100 гигават-часови зелена енергија, што е доволно за снабдување на 15.000 домаќинства или околу 60.000 граѓани. Подигнувањето и монтажата на сите ветерници заврши на 20 февруари 2014 година со што и официјално беше заокружена најтешката фаза од изградбата што траеше 76 дена. Претходеше завршување на подготвителните работи - изградба на 12 км пат до секоја од платформите на кои се поставени турбините, командната зграда и трафостаницата, и поставување на нов 11 км далновод

којшто ќе ја презема произведената енергија и ќе ја испорачува во системот.

Монтажата на ветерниците се одвиваше паралелно со транспортот од солунското пристаниште. За пренос на деловите за само една ветерница беа потребни десетина огромни камиони со вкупен товар од 330 тони. Колегите од Секторот за развој и инвестиции, заедно со производителот на опремата, беа постојано на терен. Поставувањето беше исклучително брзо, за да се монтираат физички, за секоја турбина беа потребни само 2 дена. Во меѓувреме по асфалтирањето на постојната инфраструктура, се работеше на уредување на околината во пејсажна смисла што подразбираше рамнење на теренот, расчистување на помошните материјали и хортикултурно уредување на теренот околу ветерниците, согласно стандардите за заштита на животната средина. Ветерниците се проектирани да имаат рок на траење од 20 години. Турбините се производство на Сименс - Данска и се вбројуваат меѓу најдобрите во својата класа. Со производителот Сименс е постигнат договор да ги одржува во период од 10 години. Пет години од вклучувањето во електроенергетскиот систем, на 2 април 2014 година, па заклучно со септември 2019 г. ветерниот парк „Богданци“ испорача 81,2 гигават-часови електрична енергија. Ова е одличен резултат со оглед на тоа што е постигнат и во одреден пробен период кога се тестираа перформансите на опремата.

К.Л.

ЗГОЛЕМУВАЊЕ НА ПРОИЗВОДСТВОТО НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА ОД ОБНОВЛИВИ ИЗВОРИ НА ЕНЕРГИЈА

Ветерниот парк „Богданци“ ќе се проширува со поголеми и помоќни турбини, со што ќе го зголемиме нашето производство на електрична енергија од обновливи извори“, - изјави генералниот директор на АД ЕСМ, Васко Ковачевски при посетата на ветерниот парк. Директорот Ковачевски беше информиран од страна на стручниот тим кој е задолжен за ветерниот парк дека техничката состојба на ветерниците е одлична и дека одржувањето и производниот процес течат без никакви проблеми.

Ковачевски се сретна и со градоначалникот на Општина Богданци, Блаже Шапов, и на работната средба се разгледуваа можностите за понатамошна соработка меѓу АД ЕСМ и Општината, со оглед на тоа што ветерната електрана е лоцирана на територијата на оваа општина.

Земјите во регионот треба заеднички и забрзано да работат на спроведување на енергетската транзиција и новите извори на енергија

ВТОРАТА МЕЃУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЈА ВО ЗНАКОТ НА ТРЕНДОВИТЕ ВО ЕНЕРГЕТИКАТА

Ние како држава имаме ограничени природни резерви на јаглен. Немаме сопствен гас и нафта. Тоа значи дека она што го имаме како потенцијал во државата се изворите на обновлива енергија. Енергетската транзиција не е само тренд, таа претставува реалност и потреба. Сите земји од регионот заедно треба да спроведуваат активности во насока на побрза реализација на транзицијата, во интерес на стопанството и граѓаните, една од главните пораки на МЕФ 2019

Втората меѓународна конференција „Македонски енергетски форум“ оваа година беше посветена на светската енергетска транзиција, новите извори на енергија, енергетската ефикасност и предизвиците на регионот на Југоисточна Европа при приклучувањето кон глобалниот тренд за намалување на енергетска побарувачка и декарбонизација на економијата. На настанот што се одржа во Струга се издиференцираа заложбата на земјата да се пренасочи од јагленот како извор на енергија кон обновливи извори на енергија. Во Северна Македонија 70 отсто од производството на енергија е од јаглен. Државата треба да се насочи многу повеќе кон обновливите извори на енергија, беше речено на вториот Македонски енергетски форум во организација на ЕСМ, Владата на Северна Македонија и поддржан од Амбасадата на САД во Скопје. Вицепремиерот за економски прашања, Кочо Анѓушев се заложил за обновливи и еколошки извори на енергија. „Ние како држава имаме ограничени природни резерви на јаглен. Немаме сопствен гас и нафта. Тоа значи дека она што го имаме како потенцијал во државата се изворите на обновлива енергија.“ Вицепремиерот нагласил дека Владата спроведе повеќе активности со кои се овозможи реализација на повеќе проекти во енергетиката со цел да се зголеми производството на електрична енергија од обновливи извори. Тој додаде дека и преку Законот за енергетика силно се поддржува транзицијата од конвенционално производство на електрична енергија кон еколошко

производство, односно зголемување на производството на електрична енергија од обновливи извори. И од Европската енергетска заедница сметаат дека треба да се напушти јагленот и да се пристапи кон изнаоѓање на обновливи извори. „Европската Унија има големи средства за поддршка на земјите кои се приклучуваат на блокот. Новата финансиска перспектива од 2020 до 2027 година ќе биде различна од сегашната. Половина од буџетот ќе биде насочен кон развојни проекти и ќе биде забрането средствата да бидат користени за сè што е поврзано на фосилните горива, нафтата и гасот“, рече Јанез Копач директор на организацијата. Драган Миновски, поранешен генерален директор на АД ЕСМ и модератор на панелот Енергетска транзиција во светот и регионални предизвици во пристапувањето кон глобалниот тренд истакна дека глобалното затоплување влијае на целиот свет. Секоја земја сега е свесна за потребата да се соочи со предизвикот на енергетската транзиција. Премиерот Зоран Заев рече дека главна цел е да бидат во функција сите расположливи капацитети. Да биде употребен целиот неискористен природен енергетски потенцијал, а со тоа сериозно да се зголеми домашното производство на електрична енергија. „Промовирањето инвестиции од обновливи извори на енергија не е само законска обврска за Република Северна Македонија, со што се поттикнува и развојот на капацитетите во енергетскиот сектор, а се исполнуваат и барањата за заштита на животната

средина. Во исто време се намалува зависноста од увезената енергија“, рече претседателот на Владата. Микаела Швајцер-Блум, вд амбасадор во Амбасадата на САД во РСМ рече дека енергетската безбедност и стабилност во снабдувањето со електрична енергија е глобален проблем и затоа мора сите заедно да работат на иновации. Во однос на гасот и снабдувањето со гас, од дискусиите на панелистите под модераторство на Митко Андреевски, советник за енергетика во Владата, произлезе уверување дека во следните 2 до 3 години Западен Балкан ќе има алтернатива за снабдување со природен гас од друг извор покрај постоечкиот. Дан Милстајн, директорот на Европската канцеларија на одделот за енергија на Министерството за енергија на САД ја истакна предноста на ЛНГ горивото кое може да се носи со брод и не е потребно да има изградено гасовод за негово користење. Според неговите согледувања и РЕК Битола може да работи на ЛНГ. Во панелот за жените во енергетиката, односно за родовата застапеност во професиите во енергетскиот сектор, беа изнесени согледувања дека дигитализацијата ја брише нерамноправноста меѓу половите во многу делови на енергетиката. Дел од панелистите рекоа дека нема универзален рецепт и модел за баланс. „Да се биде жена-инженер во Република Северна Македонија е одлука што треба сами да ја донесете, а потоа треба да се поставите во улога во која треба да прифатите дека ќе бидете малцинство во

својот делокруг на работење. Тоа значи доживотно учење, постојано себедоказување, и од мое лично искуство, откажување од многу работи кои ги прават жените што не се инженери по професија", рече Верица Узунова, претседателка на НО на АД ЕСМ.

Околу новите технологии за обновливите извори неспорно е дека фотоволтаиците остануваат последно технолошко достигнување во производството на електрична енергија од обновливи извори, но иднината во овој дел исто така почива и на дигитализацијата и на смарт-grid концептите во енергетиката, како преод од конвенционалниот кон иновативниот енергетски пристап којшто е неизбежен.

Што се однесува до енергетската ефикасност како начин за намалување на потрошувачката на електрична енергија, беа изнесени податоци од истражувања според

кои мнозинството граѓаните би инвестирале во реновирање на домовите за да ги направат енергетски поефикасни доколку им се субвенционираат дел од трошоците односно доколку добијат помош од одредени државни фондови или поволни заеми. Исто така, беше истакнато дека е потребно да се вложува повеќе, и од страна на државата и од невладиниот сектор, за кревање на јавната свест дека инвестициите во енергетската ефикасност не се нешто што ќе се исплати веднаш, туку придобивките од тие инвестиции се сметаат на среден и на долг рок.

Виолета Когалничеану, директор за инфраструктура и енергетска ефикасност во Енерџи Комјунити (Energy Community) рече дека земјава, исто како и останатите земји од регионот, треба поголемо внимание да посвети на примена на мерките за енергетска ефикасност преку кои може да се направи сери-

озна заштеда на енергија и со тоа да се намали увозната зависност.

„Со мерките за енергетска ефикасност, треба да има поврат на инвестицијата и намалување на сметките. Мерките влијаат на зголемување на вработеноста, на подобрување на животната средина, на излегување од енергетската сиромаштија, на зголемување на вредноста на објектите за околу 35 проценти“, вели Когалничеану.

Директорката на Еко - свест, Ана Чоловик нагласи дека 55 отсто од граѓаните сметаат дека можат да влијаат на заштитата на животната средина и квалитетот на воздухот. „Вториот меѓународен форум во организација на АД ЕСМ, Владата на РСМ, Амбасадата на САД во Скопје и ЗИП Институт помина во одличен амбиент кој овозможи вмрежување меѓу претставници на енергетскиот сектор, размена на искуства и промоција на нови трендови во енергетиката.“

M.K.

ОДБЕЛЕЖАН ДЕНОТ НА РУДАРИТЕ ВО РЕК „БИТОЛА“ И ВО РЕК „ОСЛОМЕЈ“

ПРИГОДНИ НАГРАДИ ЗА 45 РУДАРИ КОИ ПОКАЖАА НАЈДОБРИ РЕЗУЛТАТИ ВО РАБОТЕЊЕТО

Огромното залагање на работниците резултира со крајните производствени резултати. Благодарение на нашите рудари, успеваме да бидеме главните носители на производството на електрична енергија во нашата земја

Традиционално и оваа година во рудникот Суводол во РЕК „Битола“ пригодно и достоинствено беше одбележан 28 Август - Денот на рударите. Свеченоста на рударите, која се поклопува со големиот христијански празник Успение на Пресвета Богородица, со своето присуство ја зголеми поглаварот на МПЦ г.г. Стефан, раководниот тим на РЕК Битола, менаџерскиот тим на АД ЕСМ, како и членови на Управниот одбор предводени од генералниот директор на нашата компанија Васко Ковачевски.

Присутните вработени и гости ги поздрави поглаварот на МПЦ г.г. Стефан, кој упати порака дека празникот Голема Богородица, кој во народот се смета за заштитник на рударите, е повод за сплотеност, меѓусебна поддршка и стремеж за поголеми напори за подобри лични и колективни резултати. Министерот за информатичко општество и администрација, Дамјан Манчевски во името на Владата го честиташе празникот на вработените и истакна дека неговата заложба како министер за информатичко општество е новите технологии сè повеќе да се користат во работниот процес, а во тоа особено треба да предводат државните институции и производствените капацитети, за да го подобрат производството, но и условите за работа на работниците. Генералниот директор и претседател на УО на АД „Електрани на Северна Македонија“, м-р Васко Ковачевски, во своето обраќање истакна дека во рамките на ЕСМ работата на рударите е најтешка

во производниот процес. „Јагленот е основата на производството на електрична енергија во нашите рударско-енергетски комбинати и работата на рударите е несомнено најтешка. Нивниот придонес во резултатите на АД ЕСМ е од исклучително значење и поради тоа упатувам благодарност до нив од името на целиот Управен одбор и од мое име. Целото раководство на компанијата, без исклучок и јас лично, директно и непосредно, вложуваме секојдневни напори да обезбедиме услови и можности за што поефективно, побрзо, побезбедно и посовремено ископување јаглен во нашите рудници, и во РЕК „Битола“ и во РЕК „Осломеј“ - истакна генералниот директор Ковачевски. Во своето обраќање пред рударите директорот на РЕК „Битола“, Златко Курчиевски, нагласи дека резултатите во првите 8 месеци од оваа година доволно зборуваат за огромниот ангажман на сите вработени во Комбинатот.

„До 25.8 Блок 1 испорача 699 026 MWh електрична енергија или 110 % од планираното производство, Блок 2 – 858 743 MWh или 122 % и Блок 3 – 672 355 MWh, односно 116 % повеќе од планираното производство. Вкупното производство на испорачана електрична енергија за годинава до овој момент е 16% над планираното“ - рече директорот Курчиевски. Директорот на рудниците во РЕК „Битола“, Драган Видановски го истакна пред сè значењето на рударскиот труд, рече дека секој рудар мора да биде физички и психички подготвен за да може да ги извршува работните

задачи. „Благодарение на нашите рудари, успеваме да бидеме главните носители на производството на електрична енергија во нашата земја. Нашите рудници се опремени со високотехнолошки машини, но тие машини би биле само обично железо ако немаме стручни и добро обучени работници. Јас лично верувам во рударите и во овој Комбинат, верувам дека ќе бидеме на нивото на нашите задачи и дека ќе ги исполниме“ - нагласи директорот Видановски. На свеченоста, традиционално беа доделени пофалници и пригодни награди за 45 рудари кои покажаа најдобри резултати во работењето, како и на рудари кои оваа година исполнија услови за пензија и имаат најдолг стаж во РЕК „Битола“. Присутните вработени и гости упатија посебен поздрав до двајцата наградени работници, вработени во ПЕ „Рудници“, Симјан Талевски со вкупен стаж од 50 години и Ѓорѓи Сотировски со 42 години стаж, кои оваа година исполнија услови за пензија. Огромното залагање на работниците резултира со крајните производствени резултати. Со оглед на тежината на работата и задачите што ги извршуваат во секојдневна борба со природата и со временските услови, раководството на АД ЕСМ презема сериозни мерки сè за да ги осовремени и да ги унапреди условите за работа во рудниците, со посебен акцент на безбедноста и опремата на луѓето.

ОДБЕЛЕЖАН ДЕНОТ НА РУДАРИТЕ ВО РЕК „ОСЛОМЕЈ“

Во РЕК „Осломеј“, исто така, беше одбележан Денот на рударите. Од името на АД ЕСМ рударите и присутните гости ги поздрави генералниот директор Васко Ковачевски, кој им го честиташе празникот на вработените, им посака нови ископи на јаглен во иднина и уште поголемо производство на електрична енергија на ТЕ „Осломеј“. Нема дилема дека работата на рударите е тешка. Рударите се тие кои имаат носечка улога во производствениот процес, - порача Ковачевски, во поздравното обраќање на свеченоста.

На крајот на пригодната свеченост, генералниот директор им додели благодарници на најуспешните вработени.

РЕК „ОСЛОМЕЈ“ ПОДГОТВЕН ДА СЕ ВКЛУЧИ ВО ПРОИЗВОДСТВОТО НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА

Генералниот директор и претседател на Управниот одбор на АД ЕСМ, Васко Ковачевски, заедно со членови на Управниот одбор на компанијата, престојуваше во работна посета на РЕК „Осломеј“. Темата на одржаните состаноци со раководството на термоелектраната беше подготвеноста на капацитетот да се вклучи во производството на електрична енергија во престојната грејна сезона, кога потребата од електрична енергија се зголемува. Генералниот директор нагласи дека планот на АД „Електрани на Северна Македонија“ е РЕК „Осломеј“ во иднина да работи со поголем интензитет од претходно. „Ќе се работи скромно, со постоечките ресурси и без непотребни трошоци, но ќе се спроведат сите набавки кои ви се неопходни за работниот и производствениот процес, за да нема никаков застој“ – им порача генералниот директор Ковачевски на директорите и раководителите во Комбинатот.

При средбата, исто така, беа утврдени чекори за забрзување на сите постапки што се потребни за нови ископи на јаглен во рамките на рудникот во РЕК „Осломеј“, како и за други прашања. Ковачевски упати на поголема соработка меѓу РЕК „Осломеј“ и РЕК „Битола“, и на заемно искористување на заедничките капацитети на знаење и техничка логистика во рамките на АД ЕСМ.

Генералниот директор се сретна и со претседателот на синдикатот на РЕК „Осломеј“, кој на раководството на компанијата му презентираше дел од активностите што се реализираат преку членарина, но исто така и преку средствата кои АД ЕСМ, во согласност со Законот, годишно и ги префрла на синдикалната организација, за синдикални активности за вработените во компанијата, но и за општествено-одговорни проекти и помагање на локалната заедница.

ИНТЕРВЈУ СО М-Р ВАСКО КОВАЧЕВСКИ, ПРЕТСЕДАТЕЛ НА УО И ГЕНЕРАЛЕН ДИРЕКТОР НА АД ЕСМ

САКАМ ДА ВНЕСАМ НОВА ЕНЕРГИЈА И ДА ГИ ПРИДВИЖАМ РАБОТИТЕ КОИШТО ЗАБАВИЛЕ

Од јули 2019г. за претседател на Управниот одбор и генерален директор на АД Електрани на Северна Македонија-ЕСМ е назначен м-р Васко Ковачевски, дипломиран инженер по термоенергетика и магистер по менаџмент на човечки ресурси.

Пред доаѓањето на челната позиција на АД ЕСМ, Ковачевски ја извршуваше функцијата директор на РЕК Битола, најголемата подружница на ЕСМ и најголем производител на електрична енергија во земјата.

„Се обидувам да внесам нова енергија што ќе ги придвижи работите што се одвивале побавно или застанале од некои причини, вели директорот Ковачевски. Со постоечките работни кадри што веќе работат на одредени места, со соодветно распоредување на кадрите според потребите на работниот процес, но делумно и со нови стручни лица, ќе направиме процесот на производство во компанијата да стане побрз, посигурен, постабилен и секако поевтин“ - најави Ковачевски во интервјуто за нашиот весник „Енергија“.

Директоре Ковачевски, честитки од редакцијата на „Енергија“ за назначувањето на местото генерален директор на АД ЕСМ. Три месеци сте на раководната позиција на ЕСМ, а пред тоа година и пол го водевте РЕК Битола. Како го оценувате изминатиот период за нашата компанија?

Ви благодарам за честитките и сакам да соопштам дека ангажманот и трудот на сите наши вработени ќе имаат голема улога во резултатите кон кои се стремиме.

Во однос на изминатиот период, стануваше збор за навистина тешки две години кога компанијата се соочи со големи предизвици, како што беа зголемената побарувачка на електрична енергија поради студената зима, потоа состојбите околу ископот на јагленот, коишто благодарение на нашата посветеност и одлучност ги надминавме навреме за да можеме да ја поминеме зимата, потоа се адаптиравме и сè уште се адаптираме на новиот Закон за енергетика, како и нашата нова улога на слободниот пазар, регулирана преку новите одредби. Тоа се само неколку од крупните моменти коишто го одбележаа изминатиот период.

Но, исто така, треба да кажеме дека успеавме да обезбедиме одлични финансиски резултати, благодарение на кои дел од добивката ќе ја вложиме во нови производни капацитети, а дел ќе ја отстапиме за други проекти потребни на државата, како на пример проектот за субвенционирање инвертери за греење, за да придонесеме кон намалување на загадувањето. Сè на сè, поминавме тешки периоди, а сепак постигнавме одлични резултати, и продолжуваме понатаму со повеќе знаење и искуство.

Многу често во јавноста се споменуваат инвестициите на АД ЕСМ во обновливи извори на енергија, односно електрична енергија што се добива од ветер и сонце. Што ќе значат тие инвестиции за производството, но и за нашите вработени?

Проширувањето на ветерниот парк Богданци, планирањето нов ветерен парк во Миравци, потоа почнувањето на проектот за фотоволтаична електрана во Осломеј, проектите за фотоволтаични електрани во Битола се нашите тековни и планирани за во иднина инвестиции во обновливи извори. Тука, е секако и големиот проект Чебрин, бидејќи хидроцентралите, исто така спаѓаат во таа категорија, односно користат вода за производство на електрична енергија. Значи, со вложувањето во обновливи извори ние го прошируваме портфолиото на нашата компанија, односно го шириме опсегот на нашите производни капацитети по вид, локација итн., а диверзификацијата е многу значаен сегмент за секоја компанија.

Исто така, сакам да истакнам дека додека сериозно инвестираме во обновливи извори, ние работиме и на модернизирање и на еколошко прилагодување по најновите европски стандарди на нашите термоелектрани. Треба да нагласиме дека ние, но и најголем дел од светот, сè уште зависиме од традиционалните извори на електрична

енергија, и тоа веројатно ќе биде така во догледна иднина, додека технологијата не овозможи во некој следен период сите потреби од струја да можат да се задоволуваат од обновливи извори, при што обновливата енергија ќе може ефикасно и евтино да се складира. Што се однесува до нашите вработени, новите производни капацитети ќе имаат потреба и од работници за нивно функционирање, така што дел од нашите кадри ќе бидат обучени за работа во новите капацитети.

Директоре Ковачевски, неколку проекти во ЕСМ се провлекуваат повеќе години наназад без да имаат своја завршница. Дали може брзо да се очекуваат решенија за новата управна зграда која сè уште не е вселена, како и за реконструкцијата на фасадата на постоечката управна зграда?

Новата зграда која се наоѓа спроти музејот на град Скопје нема соодветна документација. Имено, иако имало важечко одобрение за градба, во текот на градбата се вршени бројни измени на градбата за кои требало да се поднесе барање за измена на главниот проект. Тоа не е сторено во време кога се вршени измените и сега не се одобрени и не се одобруваат од Министерството за транспорт и врски. Иако зградата е градежно комплетирана не може да се користи, бидејќи поради горенаведено то не е можно да се изврши технички прием. Од тој аспект, во координација сме со повеќе институции и се бара решение за оваа и за други слични ситуации со други објекти

од минатото.

Правен застој има и во случајот со реконструкцијата на фасадата на сегашната управна зграда лоцирана на скопскиот плоштад. Договорот бил склучен меѓу ЕСМ, ЕВН И АД БЕТОН. Во текот на изведувањето на работите, од одредени причини била запрена изведбата, а по промената на власта одлучено е новата фасада да биде во модерен стил, наместо во првично планираниот барокен. Моментно, се бараат начини како да се реши и овој случај.

Во контекст на ова, сакам да кажам дека се обидувам да внесам нова енергија која ќе ги придвижи работите кои забавиле или пак, застанале од некои причини. Со постоечките работни кадри што веќе работат на одредени места, со соодветно распоредување на кадрите според потребите на работниот процес, но делумно и со нови стручни лица, ќе направиме процесот на производство во компанијата да стане побрз, посигурен, постабилен и секако поевтин.

АД ЕСМ многу донира во различни сфери на општеството, поддржува различни проекти, манифестации, но и помага граѓани. Како ја гледате таа активност на компанијата и дали имате некои новини во тој концепт?

Неизоставно е кога една компанија од размер како нашата работи со полн капацитет, произведува и остварува профит, дел од остварената добивка да ја возврати кон заедницата. Тоа е општествена одговорност и ние имаме и обвр-

ска, но и задоволство што сме во можност да помогнеме таму каде што е потребно. Нашиот концепт е да се поддржи граѓанинот и индивидуално, но и одредена заедница која има колективна потреба, да се помогне заштитата на животната средина, да се поддржат спортисти кои се во подем и кои сами се борат за промоција на нашата земја, да се поддржат манифестации коишто се клучни за нашата култура, итн.

Што да очекуваат вработените во АД ЕСМ од новиот генерален директор?

Вработените можат да очекуваат дека ќе ги задржат сите права кои си ги имаат стекнати изминатите години, а дека ние ќе работиме само на подобрување на нивните услови за работа и дека ќе се трудиме да најдеме начини уште повеќе да им се возврати за нивниот труд. Благодарение на финансиската состојба на нашата компанија се префрлаат законски предвидените средства на Синдикалната организација, која ги помага своите членови во текот на годината по различни поводи и празнични денови, што секако е добредојдено за нивниот стандард. Знаеме дека има барања и предлози од вработените за одредени прашања и ние преку синдикалните претставници тековно сме информирани. Сите големи прашања се разгледуваат на седниците на Управниот одбор и директорите бараат издржани решенија коишто ќе бидат во интерес и на вработените и на компанијата.

По повод Денот на рударите разговор со директорот на РЕК „Битола“ Златко Ќурчиевски

РУДАРИТЕ СЕ НАЈВАЖНАТА АЛКА ВО ПРОЦЕСОТ НА ПРОИЗВОДСТВО

Менаџментот на Комбинатот презема сериозни мерки за нашите рудари што побезбедно и што полесно да ги извршуваат работните задачи. Кога ја имате неопходната заштитна опрема, потребните ресурси за работа, квалитетно менаџиран производствен процес, спроти вас останува само природата

РЕК „Битола“ е еден исклучително сложен систем каде работат илјадници работници, од многу различни профили и професии. Секој од нив носи свој товар и одговорност во работата за да може Комбинатот да функционира како целина. Нема работно место што не носи голема и сериозна одговорност и што не придонесува во крајниот биланс на Комбинатот. РЕК „Битола“ секогаш зависел и во иднина ќе зависи од рударите, од нивниот ангажман и нивните резултати.

-Коренот и стеблото на дрвото наречено РЕК „Битола“ се рудниците Суводол и Брод-Гнеотино. Мојата емпатија кон рудниците не се должи само на фактот што најголем дел од досегашниот работен ангажман сум го поминал во нив, туку и на восхитот кој го чувствувам при секоја моја помисла дека рудникот е вистинско бојно поле помеѓу зафатите на човекот и хировите на природата. Нема годишно време кое им е наклонето на рударите во површин-

ските копови. Снег, дожд, магла, студ, прашина, жештина, одрони и што уште не. Само помислете на временска непогода и ќе ја најдете во рудникот. И покрај сè застанување нема, - ни рече директорот на РЕК „Битола“ Златко Ќурчиевски, заблагодарувајќи се на нашите колеги-рудари за нивната посветеност во извршувањето на работните задачи. -Не е нималку лесно да си рудар. Коповите кријат многу работнички и човечки судбини, секојдневни предизвици со кои рударите се соочуваат и успешно ги надминуваат. Затоа, фокусот на раководството на РЕК „Битола“ секогаш е насочен кон рударите, бидејќи секој ископан грст јаглен за термоелектраните значи подолг работен век, а тоа своевремено е и живот за илјадници семејства во Битола и во околината, а во крајна инстанца живот за цела држава, - го продолжи разговорот со нас, директорот на РЕК „Битола“, Златко Ќурчиевски. Да бидеш рудар е исклучително одговорна работа, што подразбира рабо-

тење во многу тешки и сурови услови.

РЕК „Битола“ постојано води сметка за подобрување на условите за работа на рударите. Во рамките на обврските на Комбинатот, во согласност со Законот за безбедност и здравје при работа, непрекинато се преземаат мерки за безбедност и здравје при работа на вработените, вклучувајќи заштита од професионални ризици, обезбедување информации и обука, обезбедување соодветна организација и потребни средства за реализација. За обезбедување на здравствени прегледи на вработените ангажирана е здравствена овластена установа во која се врши дејност – медицина на трудот. За вршење на редовни здравствени прегледи на вработените, секоја година се обезбедуваат околу 3.500.000,00 денари. Постојано се следи здравствената состојба на вработените, се постапува по препораките и забелешките на специјалистот по медицина на труд.

Според директорот на РЕК „Битола“, Курчиевски, секој вработен добива во континуитет обука за безбедност и здравје при работа. За извршување на редовни обуки на вработените оваа година се планирани средства во износ од 1.000.000,00 денари, а за наредната година се планира отворање на сопствен центар за обука за БЗР во склоп на подружницата РЕК „Битола“. Потребните средства за обезбедување опрема за лична и колективна заштита на вработените, што редовно се издвојуваат секоја година, изнесуваат околу 30.000.000,00 денари, со тоа што при планирање, избор и набавка, се следат и се применуваат последните европски стандарди. Редовно

се вршат контролни прегледи и испитувања на хемиската, физичката и биолошката штетност во работната средина, како и контролни прегледи и испитувања на опремата за работа.

-Во сиот овој ангажман и грижа за БЗР, морам да ги споменам и претставниците на вработените и Синдикалната организација, кои во подружницата се ангажирани максимално во однос на прашања за БЗР, -потенцираше директорот Курчиевски. Сето ова се прави за да се намалат повредите при работа, да се зголеми работната дисциплина на вработените во претпријатието, да се зголеми мотивацијата за работа, а со тоа да се остварат подобри резултати во

процесот на производство на електрична енергија.

За да имаме што подобри производствени перформанси, рударите мора да бидат најпрво безбедни во својата работна околина, а потоа срекни и задоволни од третманот во компанијата. Менаџментот на Комбинатот прави сè за нашите рудари што побезбедно и што полесно да ги извршуваат работните задачи. Кога ја имате неопходната заштитна опрема, потребните ресурси за работа, квалитетно менаџиран производствен процес, спроти вас останува само природата. Битката со неа никогаш не е лесна, но се трудиме секогаш да биде поднослива, -истакна Курчиевски.

К.Л.

СО ПОДДРШКА НА СИНДИКАТОТ НА РЕК „БИТОЛА“ ЕДУКАТИВЕН ЦЕНТАР ЗА ДИЈАБЕТИЧАРИ

РЕК „Битола“ следејќи ја Декларацијата за општествена одговорност заедно со Синдикатот на РЕК „Битола“ и Здружението на дијабетичари на Општина Битола го промовираа Едукативниот центар за дијабетичари. На иницијатива на Здружението на дијабетичари при Општина Битола се формираше електронски едукативен центар со цел што помасовно да биде информирањето и едуцирањето на населението за болеста дијабетес, и што е уште поважно да се превенира, да се спречи и да се намалат непосакуваните последици од болеста.

Синдикатот на РЕК „Битола“ додели финансиска помош и го овозможи функционирањето на електронскиот едукативен центар. Акција за бесплатно мерење шеќер на вработените беше организирана и во РЕК „Битола“. -Општо познато е дека шеќерот во крвта е една од најраспространетите болести кај граѓаните, а со тоа и меѓу вработените во Битола, - рече Менде Фидановски, претседател на Синдикатот на РЕК „Битола“. Синдикатот на РЕК „Битола“ се грижи за своите вработените.

Постојаниот пораст на бројот на заболени од дијабетес меѓу колегите во РЕК „Битола“ ја создаде потребата Синдикатот да реагира и да превенира. Промоцијата на Едукативниот центар за дијабетичари, значи поддршка и едукација на вработените, да се грижат за своето здравје, превенција и навремена заштита со цел да се спречат потешките последици што доведуваат до намалување на

квалитетот на живеење. Според лекарите најголем ризик-фактор за оваа болест е начинот на исхрана и начинот на живот. Од Здружението најавија дека во иднина ќе организираат и бесплатни предавања со експерти од цел свет за да се зголеми едукацијата на населението за оваа болест.

Мисла-водилка на тимот на овој проект е: едуциран, информиран, смирен и спасен!

ПРИЗНАНИЈА ЗА НАШИТЕ КОЛЕГИ СИМЈАН ТАЛЕВСКИ И ЃОРЃИ СОТИРОВ КОИ ЗАМИНУВААТ НА ЗАСЛУЖЕН ПЕНЗИОНЕРСКИ ОДМОР

Пензионери за почит. Тие се премногу скромни, не зборуваат многу за тешките услови во кои работеа. Багерот за нив беше вториот дом

Симјан Талевски и Ѓорѓи Сотиров целиот свој работен век го поминаа во македонското електростопанство, во РЕК „Битола“. По повод празникот, Денот на рударите, заедно со уште 45 вработени во Рудници добија признанија и награди за посветеноста во извршувањето на работните задачи. Со силен аплауз и огромна благодарност од раководството на ЕСМ и на РЕК „Битола“ беа поздравени и испратени на заслужен пензионерски одмор. Како резултат на успешноста во работата и лојалноста на компанијата се оплеменети со бројни пофалници, парични награди, признанија. Пензионери за почит. Тие се премногу скромни, не зборуваат многу за тешките услови во кои работеа. Свесни се дека со обезбедениот јаглен што секојдневно го ископуваат се произведува електрична енергија за нашата земја.

Симјан Талевски почнал да работи во рудникот во далечната 1976 г. како ракувач на багер 632. На истото работно место бил до јануари, годинава. Редовен стаж во Комбинатот има 43 години, а бенефициран стаж од вкупно 15 години. - Навистина е тешко да се работи оваа работа, но можам да кажам дека порано временските прилики не беа како сега, немаше вакви жешки лета, климатските услови се

целосно сменети. Денес ретко кој млад човек може да ги издржи условите на ова работно место, веднаш бараат замена - вели Симјан Талевски, ракувач на багер за ископ на јаглен. Му претставува голема чест што раководството на Комбинатот се сети на него и му оддаде заслужено признание.

И Ѓорѓи Сотиров целиот свој работен век го поминал во државните електрани, најпрво во РЕК „Осломеј“, а потоа во РЕК „Битола“, како ракувач на багер. Има вкупно работен стаж од 42 години. - Работата е исклучително тешка, потребно е посебно внимание и одговорност да се пристапи до самата машина, затоа што станува збор за ризична работа. Тоа се огромни машини што можат да предизвикаат несакани последици. Јас обучував многу млади луѓе и барав од нив да се придржуваат на сите мои совети. Денес тие ме заменија на моето работно место и се задоволни за знаењето што им го пренесов, - рече Сотиров.

Багерот за нив беше вториот дом. Ја познаваа циновската машина и со неа се соживеаја како со нешто најблиско, најдраго. Тие функционираа како целина, како едно, човек и машина неразделни. За секој еден човек којшто на едно место остава траг од својата личност, својата дарба, талент и

љубов кон работата тогаш успехот е загарантиран. Колегите за нив велат дека се едноставни луѓе, скромни работници. Тие и машината се заедно цел работен век. Ова признание им е посебно драго затоа што е потврда за нивното долгогодишно ангажирање во процесот на работење во рудникот Суводол. Тие двајца заедно со багерот, со години неуморно ја ситнеја земјата под која се крие црното злато - јагленот.

Двајцата пензионери во својот работен век подучувале голем број млади луѓе, но велат дека ретко кој млад човек може да ги издржи условите за работа. Во рудникот условите се сурови - зимите знаат да бидат ладни како во Сибир, а летата пеќолно жешки како во Сахара. Не е лесно да се спротивставуваш на природата, некогаш дури и со голи раце. Тоа се луѓе големи ентузијастички, кои се залагаат максимално, подготвени на секакви ризици, едноставно луѓе што својата работа ја работат најдобро што можат.

Младите кои ќе дојдат на нивното работно место, кои го учат занаетот, треба прво да ја засакаат огромната машината и со љубов да и пристапат на работата. Само така достоинствено ќе ги заменат. Веруваат во успех и во нови работни победи. Тоа е сонот на нашите колеги, толку скромни и едноставни луѓе.

ХЕС „ТРЕСКА“

РЕАЛИЗИРАНИ СЕ ПОВЕЌЕ ЗАФАТИ ЗА МАКСИМАЛНО ПРОИЗВОДСТВО НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА

Со имплементацијата на техничките зафати следните 10 години очекуваме сигурно производство, поголема безбедност на луѓето и сигурност на техничките средства

Службите во ХЕС „Треска“, по санацијата на генераторот 1., продолжија со неколку технички зафати поврзани со одржување на опремата за да се обезбеди погонска подготвеност на хидроагрегатите. Од енергетски аспект, со неработењето на еден генератор на ХЕ „Козјак“ беше преполовен капацитетот на производство на електрична енергија и регулираното испуштање вода од акумулацијата „Козјак“, што од друга страна предизвика редуцирано искористување на енергетските капацитети на ХЕ „Св.Петка“ и ХЕ „Матка“.

Со поправката на генераторот 1, хидроелектраната „Козјак“ повторно е во можност со целосен капацитет да произведува електрична енергија. По двомесечна успешна санација на првиот генератор, оваа електрана со инсталирана моќност од 40 MW, комплетно е на располагање на електроенергетскиот систем. Но, тука не запреа активностите на службите на ХЕС „Треска“, затоа што во моментот, заедно со екипите на хрватскиот изведувач „Октопус“, сè уште се работи на финализирање на проектот „Одржување на преливната шахта и колена на ХЕ Козјак“. Техничките зафати поврзани со коленото на преливната шахта се започнати, постапката ќе трае 12 месеци, и се работи на нанесување материјали за површинска санација на бетонската облога, - ни потенцираше Марин Даскалов, директорот на ХЕС „Треска“.

Овој проект е приоритетен за подружницата ХЕС „Треска“ бидејќи од неговата имплементација во иднина ќе зависи и безбедноста на системот ХЕ „Козјак“. Преливната шахта е најважен безбедносен и евакуациски орган за заштита од поплави на градот Скопје. Со изградбата на браната Козјак, реката Треска е преградена и по нејзиниот тек е формирано вештачко езеро Козјак со намера да се заштити Скопје од поплави, да се обезбеди алтернативен извор за водоснабдување на градот Скопје и котлината, и да се обезбеди произ-

водство на електрична енергија од обновливи извори.

Од пуштањето на хидроелектраната Козјак, ова е прва санација на коленото на преливната шахта, значи прв пат по 15 години се реализира еден ваков проект. Реализацијата на проектот беше неопходна, бидејќи се појавија внатрешни оштетувања на површинскиот дел од шахтата, се појави внатрешно еродирање на бетонот. -Проблемот постои уште од 2004 година, но со одговорно и професионално работење, сите овие години не дозволивме прелив на акумулацијата. Инвестицијата чини 28. милиони денари. Изведувач е хрватската фирма „Октопус“ и ГИ „Македонија“. Со имплементацијата на овој проект ние обезбедуваме сигурност за прифаќање на евентуалниот можен бран кој би предизвикал поплава и би ја прифатил надојдената вода бидејќи примарната намена на ХЕ „Козјак“ е заштита на градот Скопје од поплави, преку акумулирање на дотоците од реката Треска во акумулацијата Козјак, - потенцираше директорот на ХЕС „Треска“.

Исто така, 15 години не е направен ремонт ниту на генераторот 2. во ХЕ „Козјак“, затоа во најскоро време во план се активности за испитување и сервисирање на тој генератор. Со превентивното испитување и сервис ќе добиеме затегање на статорските пакети, испитување на заклинето на клиновите на статорот, средување на топлиите места на статорската намотка, контрола и средување на сите лежишта. Се работи за идентична изведба на двата генератори. Очекуваме слична состојба како и при санација на генераторот 1. односно лабавост на фиберните клинови како и лабавост на поединечните пакети на магнетните лимови. Со имплементацијата на техничките зафати, следните 10 години очекуваме сигурно производство, безбедност на луѓето и сигурност на техничките средства.

Што се однесува до активностите на ХЕ „Света Петка“, во моментот се

работи на проект за преземање на 110 киловолтната постројка која има употребна дозвола за работа, но во согласност со мрежните правила предвидено е да ја преземе, одржува и управува АД МЕПСО. Преземањето на 110 киловолтната постројка прво подразбира задоволување на техничките барања наведени во Студијата на АД МЕПСО. АД ЕСМ и АД МЕПСО постигнаа времен договор, но предавањето на постројката ќе се изврши дури откако ќе завршат сите активности согласно техничките барања на АД МЕПСО. Приспособувањето на 110 киловолтната постројка ќе трае една година како што е предвидено во договорот. Подготовката за проектот е предвидено да трае 90 дена, а потоа следува имплементацијата. Најверојатно 2020 г., во текот на летото, АД МЕПСО целосно ќе ја преземе постројката. Формирани се заеднички работни групи од АД ЕСМ и АД МЕПСО кои ќе ја контролираат постапката и изведувањето на сите технички аспекти. Откако ќе се реализираат сите предвидени активности на 110 киловолтната постројка на ХЕ „Света Петка“ таа е подготвена соодветно со Законот за енергетика и мрежните правила, и ќе биде предадена на АД МЕПСО. Конечно то одобрување на проектот го има АД МЕПСО.

Програмата за ревитализација на ХЕ „Козјак“ и ХЕ „Света Петка“ секогаш оди во прилог на добрата кондициска подготвеност на системот ХЕС „Треска“. По завршувањето на активностите, хидроенергетскиот систем ќе биде технички максимално подготвен да одговори на потребите за производство на електрична енергија. По завршените активности ХЕС „Треска“ ќе овозможи добра кондиција доколку хидролошките услови овозможат максимално производство на електрична енергија.

К.Л.

ИНВЕСТИЦИСКИТЕ АКТИВНОСТИ ВО ХЕС „МАВРОВО“ СЕ ОДВИВААТ СПОРЕД ПРЕДВИДЕНАТА ДИНАМИКА

Имплементацијата на проектот „Санација на Влајнички тунел“ е од голема важност за ХЕС „Маврово“. Со распишување на јавната набавка за споменатиот проект и склучување на Договорот со Градежниот институт на РСМ со вкупна вредност од 12.838.782,00 денари започнаа активностите поврзани со споменатиот проект. По завршувањето на подготвителните работи, и изведбата на бушотините за контактено инјектирање, (четири бушотини од 0,8 м секоја со вкупно 86 попречни профили) изведувачот започна со исполнување на изведените бушотини. Инјекционата смеса е лабораториски испитана, ги задоволува бараните критериуми за инјектирање, а самиот процес ќе се реализира со завршен притисок од 5 бари.

- Реализацијата на проектот „Санација на Влајнички тунел“ е особено значајна за работата на хидроелектраните „Вруток“ и „Равен“, - ни рече директорот на ХЕС „Маврово“, Горѓи Божиноски. Нефункционалноста на овој тунел или евентуалната хаварија, ќе ја оневозможи работата на хидроелектраните „Вруток“ и „Равен“, што значи хидросистемот „Маврово“ ќе биде надвор од функција. Придобивките од санацијата на Влајнички тунел се: подобрување на сигурносните и заштитните карактери-

стики на бетонската облога и околната карпеста маса, спречување на одрони, запирање на водата на тунелската облога и сведување на минимум на загубите на вода. Во моментот во ХЕС „Маврово“, покрај имплементацијата на проектот Влајнички тунел, паралелно се одвиваат и неколку други активности. Градежната служба на ХЕС „Маврово“ работи на санација на доводот Шарски води и доводот Горна Радика - Речки канал. Санацијата на Шарски води започна на почетокот на септември, и на делот на доводот од сифон Јеловце до зафат Маздрача е комплетно завршена. По утврдување на сите оштетувања ќе се пристапи со санација на срушените делови од каналот. Во доводот Горна Радика, досега се завршени активностите на делот од Речки канал, од излезната комора на сифон Хаџина Река до влезот во Бродечки тунел. Во наредниот период ќе се продолжи со санација на оштетените делови од каналот и тунелите кај зафатите Богдево и Бродец, како и на потегот од зафат Црн Камен спрема влезната комора на сифонот Хаџина Река, зафат Штировица спрема влезната комора на сифонот Хаџина Река. На крај, ќе се заврши со зафат Богдево до горни водостан на ХЕ „Врбен“. Санацијата ќе се одвива во зависност од

големината и видот на оштетувањата. Моментно, во ХЕС „Маврово“ се одвиваат и ремонтите и нивното спроведување тече без никакви проблеми. Поконкретно, се одвиваат следниве активности: во ХЕ „Вруток“ се одвива санација на сервомоторот од игла број 3 на агрегат Д и се поставени нови вентили за управување на топчестиот затворац на агрегатот; во ХЕ „Равен“ се изврши санација на перепуткастите затворачи од агрегатите А и Ц, се спроведе контрола и чистење на вентилите за регулација на притисокот од хидрауличните цилиндри, се провери заптивката, и се изврши демонтаж на сервомоторот од спроводниот апарат. Службата за електроодржување во ХЕС „Маврово“ извршува редовни ремонтни активности во електроопремата. Во текот на летниот период беше надзор на реализацијата на склучените договори со „МЕПОС Оператива“ од Кавадарци за санација на делови од 10 kV далновод Вруток – Врбен и 35 kV далновод Вруток – Врбен. Успешната реализација на активностите што се преземаат во ХЕС „Маврово“, ќе овозможат добра кондиција на хидроелектраните и максимално производство на електрична енергија.

К.Л.

ИСПИТУВАЊЕ И ПОПРАВКА НА УРЕДИТЕ И ОПРЕМАТА НА СИСТЕМИТЕ ЗА ВОЗБУДА И НАПОНСКА РЕГУЛАЦИЈА ВО ХИДРОЕЛЕКТРАНИТЕ ХЕС „ЦРН ДРИМ“, ХЕС „МАВРОВО“ И ХЕ „ТИКВЕШ“

Годинава, АД ЕСМ започна со реализација на уште еден проект за ревитализација и модернизација на уредите и опремата на хидроелектраните. Со претходно спроведениот проект „Ревитализација на шесте големи хидроелектрани“ подобрена е состојбата на опремата на хидроелектраните, зголемена е моќноста и зголемено е производството на електрична енергија. Иако осовременувањето е веќе завршено, неодамна при ревизијата на системите за возбуда и напонска регулација во хидроелектраните, кои се во употреба повеќе од 10 години, се увиде дека е потребно испитување и поправка на уредите и опремата во подружниците ХЕС „Црн Дрим“, ХЕС „Маврово“ и ХЕ „Тиквеш“. Системите во подружниците се имплементирани со проектот „Ревитализација на шесте големи ХЕ“, а изминатиот период се вршело редовно одржување и контрола на работата на системите од службите за одржување. Системите за возбуда и напонска регулација во ХЕ „Глобочица“ се во употреба од 2003 година, односно од 2004 година во ХЕ „Шпилје“. Поради дотраеност и неисправност, во 2014 година во ХЕ „Глобочица“ е извршена замена на локалните операторските панели од системите за возбуда на агрегатите, и во исто време ажуриран е

софтверот на напонскиот регулатор. Во ХЕ „Равен“ и ХЕ „Врбен“ напонските регулатори се монтирани во 2002 година. Во периодот од 17 години дел од резервните модули што беа испорачани со монтажа на опремата на напонските регулатори во ХЕ „Равен“ и ХЕ „Врбен“ се заменети поради оштетување, но потребна е нивна замена. Не може да се предвиди кои модули може да се расипат во иднина, но деловите мора да ги има во резерва, бидејќи секој застој на агрегатите во ХЕ „Равен“ и ХЕ „Врбен“, посебно на „Врбен“ како проточна електрана ќе претставува и загуба на електрична енергија, бидејќи не може да се акумулира водата. При ревизијата на возбудните системи во ХЕ „Тиквеш“ се воочи дека е потребна набавка и замена и на управувачките панели кои повеќе од 10 години не се во функција. Набавката на новите панели е потребна за работа на генераторите, и тоа за: визуелизација на процесот на работа на возбудните системи, за листите на настани, аларми, за дефекти и сите други податоци што се чуваат во управувачкиот панел. Без управувачките панели не е можно да се извршат периодичните и годишните испитувања на возбудата и предвидените ревизии, ниту пак може да се изврши анализа на работење-

то на возбудниот систем. Исто така, во текот на експлоатацијата на системите за возбуда и напонска регулација се појавени повеќе проблеми и несакани состојби кои треба системски да се коригираат. Испитувањето и поправката на уредите и опремата на системот за возбуда и напонска регулација за електраните се неопходни од повеќе причини и фактори - времето на експлоатација на системите за возбуда и напонска регулација, системско коригирање на проблемите и несаканите состојби појавени во текот на експлоатацијата, зголемен број на дефекти, опасност од настанување на несакани последици по примарната опрема (генератори, трансформатори), проверка на исправноста на старите резервни електронски делови од овие системи кои се наоѓаат во магацините, нагудување на параметрите на возбудата и напонскиот регулатор. Придобивки што се очекуваат од извршениот сервис се добивање оценка за состојбата на опремата и експлоататорските својства за следните 10 години, намалување на бројот на дефекти и нивното времетраење, обезбедување стабилна и сигурна работа на системите за возбуда и напонска регулација, а со тоа и поголема спремност на агрегатите.

К.Л.

ХОБИ - Зоран Петковски

ЛОВЕЧКА ПРИКАЗНА ОД РЕК „БИТОЛА“

Новата ловечка сезона започнува традиционално на почетокот на октомври, и трае до крајот на јануари наредната година, поточно четири месеци. Ловциите ги вршат последните подготовки за лов на крупен дивеч, дива свиња, волк и лисица. Сезоната на лов значително се интензивира следните месеци, особено за викендите и за празниците. Интересот за ловидба е во постојан пораст и сè повеќе се шири и на ловци од други земји, - ни рече нашиот соговорник, колега-ловција Зоран Петковски, командир на Службата за обезбедување во РЕК „Битола“.

Тој е член на ловечкото друштво „Еуроимпекс – Нице - Кајмакчалан“, каде што активно членува 10 години и секогаш лови кога е сезона на лов, и секогаш во согласност со Законот за ловење. Страста кон ловот и оружјето се појавиле уште кога бил дете. - Во нашето време, кога бевме деца, сите правевме ластиси (тенгала) и ловевме врапчиња по дворовите на нашите маала. Како што одминува времето, сè поголема и поголема стануваше страста и љубовта кон ловењето, - се потсети нашиот колега-ловција на своите почетоци. Зоран е активен ловец од 1991 година. - Јас и останатите ловци, освен желбата за отстрел на диво животно, како ловци се грижиме и за дивечот во самото ловиште. Во зима, во лоши временски услови, кога имаме екстремно ниски температури вршме прихрана на дивечот. На повеќе места низ ловиштето се изградени хранилки што служат за вонредно хранење на животните. Ловењето е најчесто групно и со ловни раси кучиња. Во групата има ловци кои го бркаат дивечот и ловци кои го чекаат во заседа. Заседата може да трае и по неколку часа, - истакна нашиот ловција. Покрај ловот, Зоран има уште едно хоби, а тоа е стрелаштвото. Уште

како ученик во основно училиште бил член на стрелачката секција во училиштето. Учествовал на повеќе турнири и државни натпревари и освојувал први места. Во 2012 г. станал државен првак во дисциплината 100 м. војничка пушка. Учествовал и на отворениот турнир што се одржува на Камник каде освоил две трети места. На нашиот колега Зоран му посакуваме успешна ловна сезона, многу трофеи и се надеваме дека и оваа сезона на лов ќе биде богата со ловечки приказни како досега.

К.Л

Нашиот колега Игор Шопоски - математички гениј

МИСТЕРИЈАТА НА БРОЈКИТЕ

Математиката е главна опсесија на нашиот колега Игор Шопоски од Одделот за ИТ и ТК, кој многумина го нарекуваат специјалист за интегрално сметање во меѓународни рамки. Иако во портфолиото на Игор се наоѓаат бројни дипломи, награди, пофалници за успеси на општински, регионални, државни и меѓународни натпревари, нашиот колега е многу скроман. Вели дека до петто одделение не бил многу заинтересиран за математика, но денес нема ден да не помине без интеграл. Теориите, равенките и формулите од интегралното сметање ги објавува секојдневно, во престижни математички списанија како романскиот математички магазин и на

социјалните мрежи. Игор е убеден во точноста на резултатите, без слепо следење на математички процедури, а користејќи ја својата логика веднаш наоѓа решение на математичките проблеми. Секогаш прифаќа предизвици од математичка гледна страна, со спектар на познавања на највисоко ниво, им одговара на проблемите дури и на најпознатите математичари. За Игор сите задачи се симпатични проблеми. - Во математиката ја наоѓам уметноста и ги развивам моите креативни решенија, - вели тој. За големите математичари нема нерешени проблеми, има повеќе или помалку решени проблеми, сум решавал маратонски интеграл. Големи битки се водат за многу

меѓународни математички проблеми, но јас ги решавам и ги испраќам во историјата, - се пошегува со нас. На нашиот колега Игор му посакуваме нови победи во меѓународните математички битки, а за нашите колеги-читатели во прилог еден интеграл и една добра позната мисла „Ако диференцирањето е занает, тогаш интегрирањето е искусство“.

К.Л.

$$\int_1^{\sqrt{2}} \frac{1}{x} \ln \frac{2 - 2x^2 + x^4}{2x - 2x^2 + x^3} dx$$

СИНДИКАЛНИ ИГРИ 2019

ДРУГАРУВАЊЕТО - ЕДИНСТВЕНА ОПРЕДЕЛБА

Спортските игри од овој вид пред сè се организирани за релаксирање и спортување, со што на дел од вработените им се овозможува одмор од секојдневните обврски

Другарувањето, запознавањето и разменувањето искуства меѓу вработените од сите делови на компанијата како главна цел на игрите е дефинитивно остварена, и игрите покажаа дека заслужуваат да се традиционална манифестација. Годинава, синдикалните игри започнаа на 26 септември, а беа организирани во автокампот „Ливадиште“. На свеченото отворање на 27.9. менаџментот на АД ЕСМ ги поздрави синдикалните спортски игри, што ги организираше Синдикатот на ЕСМ и активно учествуваа во нив, порачувајќи дека работникот е на пиедесталот во најзначајната македонска енергетска компанија. Синдикалните игри ги отвори претседателот на синдикалната организација на ЕСМ, Јовесмилевски, а присутните гости и спор-

тисти ги поздрави генералниот директор, Васко Ковачевски. Тој изрази задоволство од организацијата и големиот број пријавени работници-натпреварувачи подготвени за другарување и меѓусебно запознавање.

За време на спортските работнички игри, осум екипи од подружниците на АД ЕСМ и Дирекцијата се натпреваруваа во девет дисциплини. На игрите учествуваа околу 500 вработени коишто преку спорт и рекреација го тестираа натпреварувачкиот дух, но и го градеа духот на заедништво и на солидарност. 392 учесници се бореа за медали и се натпреваруваа во неколку спортски дисциплини: фудбал, кошарка, одбојка, пикадо, шах, скок во далечина, фрлање ѓуле, крос, пинг-понг.

Во вкупниот пласман, според резултатите од сите дисциплини во кои се натпреваруваа вработените во АД ЕСМ, екипата на РЕК „Битола“ беше првопласирана, на второто место се најде екипата составена од вработени во Дирекцијата на АД ЕСМ во Скопје, а на третото место заврши втората екипа на РЕК „Битола“. Наградата за фер плеј на спортските работнички игри на АД ЕСМ отиде во рацете на екипите од ХЕС „Црн Дрим“ и од ХЕ „Тиквеш“.

Се организираше и ревијален натпревар во мал фудбал помеѓу екипите на менаџментот на АД ЕСМ и синдикалните претседатели во компанијата. Натпреварот во регуларниот дел заврши нерешено 1:1, но на крај, пеналот на претседателот на Синдикатот на РЕК „Битола“, Менде Фидановски им

донесе победа на синдикалните лидери. Гости на синдикалните игри беа претставници на синдикалните организации од областа на енергетиката од соседните земји - Косово, Србија и Бугарија. Спорт-

ските игри од овој вид пред сè се организирани за релаксирање и спортување, со што на дел од вработените им се овозможува одмор од секојдневните обврски. Иако резултатите генерално беа

ставени во втор план, на игрите не изостана натпреварувачкиот и спортски дух, што резултираше со интересни и возбудливи средби и натпревари, на кои доминираше позитивното спортско надмудрување.

К.Л.

АД ЕСМ СПОНЗОР НА 47. МЕЃУНАРОДЕН РАКОМЕТЕН ТУРНИР ВО СТРУГА

АД ЕСМ, како општествено-одговорна компанија, ја препознава пораката за поголема афирмација и промоција на здравите спортски навики и традиционално и оваа година го помогна одржувањето на 47. Меѓународен ракометен турнир во Струга. Генералниот директор на АД ЕСМ, Васко Ковачевски и претседателот на Ракометниот клуб „Струга“, нашиот познат и успешен ракометар и репрезентативец, Наумче Мојсовски, потпишаа договор за спонзорство.

АД ЕСМ, како спонзор, додели материјална поддршка на оваа значајна и долгогодишна спортска манифестација којашто низ годините прерасна во своевиден спортски бренд и ја постави Струга на мапата на градови што поддржуваат врвни спортски настани. АД ЕСМ има одлична соработка со локалната заедница во Струга, каде работи нашата подружница ХЕС Црн Дрим со двете хидроелектрани „Глобочица“ и „Шпилје“.

Под покровителство на Синдикатот на АД ЕСМ ПЕХАР И ВТОРО МЕСТО ЗА АД ЕСМ ВО БАСКЕТ-ЛИГАТА

Спортскиот центар ФОРЦА и оваа година ја продолжи успешната приказна наречена Месец на спортот, најголемата спортска манифестација во Македонија, наменета за развој на рекреативниот спорт и заедничко дружење меѓу вработените од најразлични индустрии и бранши. Под покровителство на Синдикатот на АД ЕСМ учествуваа и нашата компанија. Нашите кошаркари се бореа за шампионска титула во баскет –лигата, и успеаја да го освојат второто место и да се закитат со пехар. Во битката за титулата тие играа со екипата на Атлантик кои за жал, успеаја да ја одбранат титулата. На нашите момци им го честитаа пехарот и второто место! Следната година очекуваме прво место! Браво АД ЕСМ!

ПОДАРОЦИ ЗА ПРВАЧИЊАТА И УСПЕШЕН ПОЧЕТОК НА УЧЕБНАТА ГОДИНА

Во согласност со општествено одговорните и корпоративни политики на компанијата, со почетокот на новата учебна година на 2 септември, менаџментот на АД ЕСМ посети неколку училишта во околината на РЕК „Битола“ и РЕК „Осломеј“ и со скромни подароци им посака успех во учењето на првоодделенците.

Директорот Ковачевски го посети ОУ „Стив Наумов“ коешто годинава има најмногу запишани првачиња во Битола. Ковачевски на децата им подели бележници со мотиви од обновливите извори на енергија и заштита на околината, моливи и сокчиња и им посака успех во нивното школување. „За децата

донесовме мали подароци за првиот училиштен ден за да им дадеме на знаење дека мислиме на нив и дека ќе сме секогаш тука кога ќе треба помош и поддршка. Бележниците, во кои се надеваме дека ќе ги запишат своите први букви, се со мотиви од природата, обновливите извори и заштита на животната средина, и со тоа сакаме да пратиме порака дека од мали нозе треба да размислуваат и да дејствуваат во тој правец, особено што се запишани во еко-училиште коешто има бројни еко-сертификати и дипломи.

Заменик-генералниот директор на АД ЕСМ, Фатмир Лимани заедно со директорот на РЕК „Осломеј“,

Керим Халили на првиот ден од учебната година ги посетија првачињата во основните училишта во селата Зајас, Грешница, Гарани, СЕРБИЦА, Јагол, Другово и Лисичани, во околината на Кичево, каде поделија пакетчиња со школки материјали. „Децата се надежта и иднината на ова место, затоа планираме изградба на нови фотоволтаични капацитети, два пати по 10 мегавати, а во иднина и два пати по 50 мегавати. Овие капацитети ќе им овозможат на новите генерации професионално да се докажат и усовршуваат“, - изјави заменик-генералниот директор Лимани, при посетата на училиштата во општина Кичево.

АД ЕСМ ПЛАТИНИУМ ПАРТНЕР НА ИНТЕРНАЦИОНАЛНИОТ ФЕСТИВАЛ НА ФИЛМСКА КАМЕРА „БРАЌА МАНАКИ“

АД „Електрани на Северна Македонија“ финансиски го поддржа одржувањето на фестивалот на филмска камера „Браќа Манаки“. Јубилејното 40. издание на Интернационалниот фестивал на филмска камера „Браќа Манаки“ годинава се одржа од 14 до 21 септември. Под мотото „Првите 40...“ јубилејот на интернационалниот фестивал на филмска камера „Браќа Манаки“ беше прославен со богата програма, со најдобрите македонски, но и европски филмови. Одржувањето на фестивалот „Браќа Манаки“ е потврда за напорите на сите оние коишто го иницирале овој фестивал пред 40. години, дружина храбри филмски автори и вљубеници во филмската уметност, луѓе со визија.

Во согласност со општествено-одговорните и корпоративните политики, АД ЕСМ во континуитет ги поддржува сите значајни културни настани во земјата. Интернационалниот фестивал на филмска

камера „Браќа Манаки“ е препознатлив во меѓународни рамки, тој е значаен не само за придонесот

во промоцијата на филмската уметност, туку и за културниот живот на Битола.

ОХРИДСКОТО ЕЗЕРО ПОРИБЕНО СО МЛАДИ ЈАГУЛИ

АД ЕСМ и годинава финансиски ја поддржа акцијата за порибување на Охридското Езеро. Во водите на езерото беа пуштени приближно 865 килограми квалитетен подмладок од јагули или 29.421 парчиња млади јагули од видот европска јагула - ангуила (Anguilla). ЕСМ, во соработка со неколку други институции традиционално го спроведува порибувањето на езерото секоја година. Со тоа се обезбедува обновување и зачувување на овој ендемски вид риба чиј пат за природно размножување е делумно попречен со изградбата на браните на ХЕ „Глобочица“ и на ХЕ „Шпилје“. Вкупната вредност на подмладокот од јагули со кој годи-

нава се порибуваше Охридското Езеро изнесува 7 милиони денари, средства во целост обезбедени од АД ЕСМ. Подмладокот од јагула пред да биде пуштен во водите на двете езера, престојувал во карантин во струшкото мрестилиште „Шум“ каде биле извршени неопходните здравствени анализи и бактериолошки испитувања. Со изградбата на двете хидроелектрани „Шпилје“ и „Глобочица“ физички беше прекинат природниот пат на јагулата која се мрести во Саргаското Море. Поради тоа АД ЕСМ презеде обврска секоја година да го порибува Охридското Езеро со околу 30.000 парчиња подмладок од јагула.

Со оваа акција сакаме да го зачуваме овој ендемичен вид од исчезнување, а со тоа да придонесеме и за еколошка стабилност на целиот регион. Одржувањето стабилна популација, со интервенција на човекот, е од исклучителна важност за зачувување на природните вредности на езерата. Само на тој начин ќе се одржи природната рамнотежа на Охридското Езеро како екосистем од глобална важност. АД ЕСМ како општествено одговорна компанија ќе ја продолжи практиката за оплеменување на фондот на јагулите и во иднина, со што континуирано ќе обезбедува обновување и зачувување на овој вид риба.

ОПШТЕСТВЕНА ОДГОВОРНОСТ

ИСЧИСТЕНО КОРИТОТО НА РЕКАТА ЦРН ДРИМ

Екипи на хидроелектраната „Глобочица“ ја спроведоа акцијата за чистење на коритото на реката Црн Дрим во Струга. Големите реси што излегуваат над површинската вода на реката претставуваат опасност по безбедноста на капаците, кои во текот на летото ја користат реката за капење. Исто така, тие околу себе го задржуваат цврстиот отпад што се фрла во реката, кој освен што создава непријатна слика, може да предизвика и последици по здравјето на туристите и граѓаните во целата околина. Според директорот на ХЕС „Црн Дрим“ Сашо Коркут, чистењето на реката не е во надлежност на ЕСМ, но ние како општествено-одговор-

на компанија се грижиме за животната средина и секоја година издвојуваме средства за реализација на оваа активност, во интерес на сите граѓани од Струга. Годинава, ресите се исчистени во централното градско подрачје, од истекот на реката Црн Дрим по целата должина на регулираното корито (836м). Секоја поддршка на АД ЕСМ е многу корисна за заедницата. Поддржаните активности значат заштита на животната средина, но и подигнување на јавната свест. ХЕС „Црн Дрим“ и во иднина ќе ги поддржува и ќе учествува во сите иницијативи и проекти кои се во интерес на граѓаните и градот Струга.

ЕКИПА 2

ЕКИПА 3

ЕКИПА 4

УНИВЕРЗИТЕТ НА СЛОБИА
FACULTY OF SPORTS
SCIT